

'Deze reis heeft me **enorm** veranderd'

In zijn nieuwe programma **Ondersteboven van de Amerika's** trekt Waldemar Torenstra op de motor door Noord- en Zuid-Amerika. Hij wil de kijker graag iets leren over de oude culturen aldaar. 'Bij hen is de gemeenschap belangrijker.'

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: CARO LENSSEN

Kijken naar Waldemar Torenstra's nieuwe serie *Ondersteboven van de Amerika's* heeft iets ongemakkelijks. Hij maakte het met dezelfde crew als eerder *Ondersteboven in Afrika*: regisseur/cameraman Arjan van Engen en geluidsman Thomas Sykora. Beide keren reisden ze met z'n drieën drie maanden per motor over de continenten. En hoewel Torenstra het presenteert en de interviews doet, komen de andere twee regelmatig in beeld. Eind december overleed Van Engen, 47 jaar oud pas. "Erg verdrietig", zegt Torenstra. "Een groot gemis, hij was mijn *partner in crime*. Ik moest nu zijn werk overnemen. Dat was stressvol. Er was me extra veel aan gelegen om er iets heel moois van te maken dat goed wordt bekeken. Om zo ook Arjans boodschap over te brengen."

Wat was die boodschap?

"Eigenlijk onze gezamenlijke boodschap: hoe de kolonisatie van de inheemse bevolking nog steeds doorgaat. En dat terwijl het belangrijk is om naar hen te luisteren omdat ze zoveel bijzondere kennis hebben, waar wij in het Westen veel van kunnen leren."

Waar is jouw fascinatie voor die volken ontstaan?

"Als kind las ik de boeken van Karl May over Winnetou en Old Shatterhand. Ik had een exotisch beeld van inheemse volken en dacht dat ze waren verdwenen. Maar tijdens mijn reizen door Afrika en later met mijn gezin door Canada, Noord-Amerika en Zuid-Amerika bleken ze er allemaal nog te zijn. Ze proberen hun tradities en vorm van leven te behouden, maar staan onder een enorme druk. In de VS waarschuwden mensen mij: 'Ga niet met je kinderen het reservaat in, levensgevaarlijk!' We deden het wel en ik zag dat het door May, stripboeken en westerns geschetste beeld ver bezijden de waarheid lag. Ik wist: ik moet hier een programma over maken."

Heb je voor dezelfde aanpak gekozen als in de Afrika-serie?

"Ja, in beide gevallen wilde ik de blik van hoe we naar die continenten kijken omdraaien – vandaar de titel. De geschiedschrijving daarvan is gedaan door Europeanen, die daar als veroveraars kwamen. Maar er leefden al dui-

zenden jaren mensen met hoogwaardige culturen, met bijzondere ideeën over de natuur en samenleven. Omdat het wel een reisprogramma is en geen geschiedenisprogramma, zit er ook een beetje avontuur in. Al hebben we minder risico's genomen als in Afrika. We beleefden daar een aantal bijna-doodervaringen op de motor. Wegen waren vaak onbegaanbaar, gebieden te gevaarlijk. Toen de narcos in Midden-Amerika ons verboden op motoren door hun gebied te reizen hebben we de auto gepakt. En meer nog dan in Afrika heb ik er mezelf ingestopt."

Zoals?

"In de inheemse culturen denken ze vaak precies andersom dan wij. Wij zijn individualistischer. Pas als we onze eigen schaapjes op het droge hebben, kijken we naar de ander. Bij hen is het: je geeft voordat je neemt. De gemeenschap is bij hen belangrijker. Wij gebruiken daarnaast de natuur om onszelf te verrijken en ons leven te vergemakkelijken; zij denken altijd eerst vanuit de omgeving en de natuur. Dat probeer ik via mijzelf op de kijkers over te brengen." >

'De mensen daar denken precies andersom.
Het is: **geven voordat je neemt**'

“En, wat kan ik winnen?”

ncrv@gids

**Win het boek
*Het verhaal van Nederland***

Waar komen we vandaan? En hoe zijn we geworden tot wie we zijn? *Het verhaal van Nederland* is een ontdekkingsreis door onze geschiedenis, van de prehistorie tot nu. Gebaseerd op nieuwe wetenschappelijke inzichten komen bekende én onbekende episodes uit onze geschiedenis voorbij. Dat verhaal, dat ook te zien was op tv, doorkruist alle provincies en alle geledingen van de samenleving. Van De Bello Gallico van Julius Caesar tot de Tachtigjarige Oorlog. Van de Friese koning Radbod tot de Patriottentijd. En van de slavenhandel in de zeventiende eeuw tot aan de strafkolonie in Veenhuizen. NCRV-gids mag 12 boeken weggeven. Winnen? Meespelen kan tot en met 22 mei.

Beproof uw geluk op ncrvgids.nl/win

Wat raakte je het meest?

"Het is zo schrijnend om die kapotgemaakte samenlevingen te zien. Zeker in de VS als je bedenkt dat zij prat gaan op hun burgerrechten en 'het kunnen zijn wie je bent'. Van de oorspronkelijke volken daar werd steeds meer land afgepakt. Velen leven in vervuilde reservaten, zonder werk en uitzichtloos. Uit verveling zoeken ze hun uitvlucht in drank en drugs. Maar die kant willen we het minst laten zien. Wij hebben ons gericht op: waar zit de veerkracht en de kennis? We spraken met spirituele leiders en jongeren. Ze vertellen waar ze ooit voor stonden en welke wereld ze uitdragen. Dat gaat voorbij aan de hedendaagse ellende en was inspirerend. Dan tref je een wereld die eigenlijk veel grootser en ontwikkelder was dan de Europese in de vijftiende eeuw. Ze hadden moderne steden, democratie stond op een hoog peil. Feminisme en genderneutraliteit waren daar al honderden jaren geaccepteerd. Iedereen kon daar zijn wie ze wilden zijn. Zelfs de Verlichting in Europa vond haar oorsprong daar; het principe dat alle mensen gelijk zijn, stamt van de Iroquois, niet van Rousseau of Voltaire. Bij de Iroquois stonden leiders in dienst van het volk en konden te allen tijde worden afgezet. We hebben dat maar matig overgenomen, hier blijven incompetente leiders gewoon zitten. Al mijn ontmoetingen schetsten een enorme rijkdom en inspirerende wereld. Waarom staat dat niet in de boeken?"

Kwam je als een ander mens terug?

"Alle grote ervaringen in het leven veranderen een mens. Maar dit heeft me inderdaad enorm veranderd. Ik ben bijna twee jaar met deze materie bezig geweest. In de eerste maanden na de reis, had ik moeite met aanpassen. Zat ik op een feestje waar mensen allerlei onzin bespraken en dacht ik: serieus, hebben we hier over? Soms reageerde ik vervelend als ik bepaalde aannames van mensen wilde rechtzetten. Ik heb gewoon veel bijgeleerd en dat probeer ik ook mijn kinderen bij te brengen."

PASPOORT

NAAM Waldemar Govinda

Torenstra

GEBOREN Amsterdam,

29 maart 1974

OPLEIDING Studie economie,

niet afgemaakt

PRIVÉ Verloofd met Sophie

Hilbrand, een zoon (11) en dochter

(13), woont in Amsterdam

CARRIÈRE Zat van 2000 tot 2003

bij het Noord Nederlands Toneel,

is nu freelancer. Stond vorig jaar op de planken met **Momentum**.

Speelde in veel verschillende

speelfilms (o.a. **Baantjer, het begin,**

Alles op tafel en **Zwanger & co**) en

televisieseries (o.a. **Divorce, Adem**

in, adem uit en **Vechtershart**).

Presenteerde eerder **Het koninkrijk**

(2014), **Verborgen verleden**

van Nederland (2019) en

Ondersteboven van Afrika (2020).

Wat zoal?

"Heb respect voor elkaar en voor de aarde. Ik was daar zelf al mee bezig, we wonen in een ecologische wijk. Maar op deze tocht heb ik levens-veranderende ceremonies ondergaan. Ik kijk nu anders tegen de plantenwereld aan. Voor deze reis vond ik het idee van bomen knuffelen vreemd. Nu begrijp ik dat beter."

Geen boom is meer veilig voor je?

"Het was een grap. Maar het vat samen wat ik heb meegemaakt. Ik ben ingewijd in een andere wereld. En de wereld anders gaan zien. Ik hoop kijkers te inspireren zich er ook in te verdiepen."

Heeft dat verdiepen met een levensfase te maken? Volgend jaar word je vijftig.

"Het zat altijd al in me. Ik heb verschillende kanten. Ooit werd ik als 'vrolijke eikel' gecast in romantische comedy's, dat heeft met uiterlijk te maken. Ik had daar geen invloed op. Mijn serieuze kant werd minder aangesproken. Maar twintig jaar geleden maakte ik al programma's over vluchtelingen en vegetariër worden. Ik kom uit een biologisch-dynamisch hippiegezin, het zit in mijn genen. Maar misschien mag ik in deze fase mijn serieuze kant vaker inzetten. Ik hoop het. Want er zijn nog veel verhalen die ik graag zou vertellen. Met mijn bekendheid en een mix van avontuur en inhoud kan ik programma's maken die voor een groot publiek toegankelijk zijn."

Hoewel je een familieman bent, verlaat je straks dus weer even je gezin?

"Ik ben hen enorm dankbaar dat ze het me gunnen. Ik probeer ze er zo veel mogelijk bij te betrekken. Dat geeft ook een gezin weer een impuls. En ze zien hoe gelukkig ik ervan word. Ik ben zelfstandige, dus als ik wil neem ik gewoon een avond vrij voor ze. Dan ben ik weer die leuke papa die hen vermoeit met zijn verhalen over inheemse volken."

[ONDERSTEBOVEN VAN DE AMERIKA'S | ZATERDAG | NPO 2 | BNNVARA | 20.35]